

VLOGA VIŠJEGA STROKOVNEGA ŠOLSTVA PRI SPODBUJANJU ZELENEGA PODJETNIŠTVA PRI MLADIH

Andreja Petrovič, mag. družb inf.
Ekonomska šola Novo mesto, Višja strokovna šola
E-naslov: andreja.petrovic@esnm.si

POVZETEK

V prispevku so opisane metode in načini razvijanja zelenega podjetništva pri študentih. Izhodišče za prispevek je Erasmus+ projekt, ki smo ga izvajali na šoli in katerega cilj je bil spodbujanje zelene podjetniške miselnosti pri mladih.

V začetku predstavim nekatere rezultate projekta, kot je npr. raziskava o odnosu in poznavanju krožnega gospodarstva med mladimi, o zelenem podjetništvu in o sektorjih, v katerih se zeleno podjetništvo razvija. Predstavljen je tudi spletni tečaj, v katerem so obravnavane teme, ki so povezane z vsemi tremi vidiki trajnostnega razvoja – ekonomijo, družbo in okoljem.

V drugem delu opišem nekatere dejavnosti ozaveščanja o pomenu trajnostnega podjetništva, ki smo jih začeli uvajati v tem študijskem letu pri nekaterih predmetih. Dejavnosti izvajamo v okviru šolskega projekta trajnostnega ozaveščanja mladih, v prispevku pa izpostavljam samo tiste dejavnosti, ki so povezane s podjetništvom.

Prikazani so tudi nekateri izdelki, ki so nastali kot rezultat sistematičnega dela s študenti.

KLJUČNE BESEDE:

trajnostni razvoj, zeleno podjetništvo, medpredmetno in timsko povezovanje

1 UVOD

Namen prispevka je prikazati, kako smo se na šoli lotili razvijanja trajnostno usmerjene podjetniške miselnosti pri študentih. Prikazani bodo nekateri rezultati, ki smo jih dosegli pri Erasmus+ projektu CARE in kako le-te sedaj vključujemo v izobraževalni proces in povezujemo s šolskim projektom Trajnost v šoli.

Pred začetkom izvajanja projekta smo izhajali iz predpostavke, da je ozaveščenost o pomenu zelenega, trajnostnega podjetništva premajhna, in da bomo s sistematičnim delom vplivali na mlade, da bodo ozavestili pomen le-tega.

Ozaveščanje mladih o pomenu trajnostnega razvoja je pomembno, saj želimo, da v prihodnosti postanejo dejavni akterji bolj trajnostno usmerjenega sveta. Ozaveščanje v času študija je pomembno, ker so mladi odprti za nove ideje, pripravljeni so sprejemati spremembe in razmišljati izven okvirov.

Cilj prispevka je prikazati, kako na šoli ozaveščamo mlade o pomenu trajnosti, jih navajamo na kritično razmišljanje in spodbujamo razvijanje zeleno usmerjenih podjetniških idej.

2 PROJEKT CARE

Na naši šoli je razvijanje podjetništva pomembna dejavnost, ki jo v sodelovanju z zunanjimi partnerji spodbujamo že več let. Zaradi iskanja novih, inovativnih pristopov k razvoju podjetništva se vključujemo v številne projekte, tudi na mednarodni ravni. Tako smo v razpisu Erasmus+ 2021 pridobili sofinanciranje za projekt CARE Connect to Nature, katerega cilj je bil povečati zaposlovanje mladih v zelenem sektorju. V projektu smo dosegli več rezultatov, ki so opisani v nadaljevanju.

Na začetku smo preverili znanja, stališča, navade in pričakovanja mladih o ekološki pismenosti in zelenem podjetništvu. Nato smo naredili analizo in opis zelenega start-up podjetništva v državah partnericah in ustvarili seznam ključnih tem s tega področja. Analiza je objavljena v *vodniku* kako postati okolju prijazno, zeleno podjetje (CARE, A guide, 2023).

Na podlagi seznama ključnih tem iz analize smo oblikovali *spletni program* za usposabljanje na področju zelenega podjetništva, ki mlade preko interaktivnih lekcij osvešča o pomembnih pojmih trajnostno usmerjenega podjetništva (npr. trajnost, ravnanje z odpadki, embalaža, varčevanje z vodo in energijo, emisije ogljika, zeleni poslovni načrt, cilji trajnostnega razvoja ...) (CARE, Online training, 2023).

Po končanem usposabljanju so mladi opravili *prakso* v zelenih podjetjih, kar jim je omogočilo neposredno sodelovanje s strokovnjaki na terenu (CARE, Internship, 2023).

Mladi so *tekmovali* v zelenih poslovnih idejah. Oblikovali pa smo tudi stran na platformi LinkedIn, ki smo jo poimenovali *Eco LinkedIn*, kjer objavljamo zanimive članke s področja zelenega podjetništva in oglase za delo v zelenem podjetništvu. Tu se imajo tudi možnost mrežiti (CARE, Internship, 2023).

3 ZELENO PODJETNIŠTVO

Zelena, trajnostna podjetja si prizadevajo uravnotežiti dobiček in skrb za naš planet. Zelena podjetja v svoje poslovne odločitve vključujejo načela trajnosti, s čimer želijo zmanjšati negativne vplive na globalno ali lokalno okolje. Tako lahko npr. proizvajajo okolju prijazne izdelke ali pa izvajajo okolju prijazne dejavnosti. Zaradi podnebnih sprememb si zelena podjetja prizadevajo zmanjšati emisije CO2 (ILO, 2023).

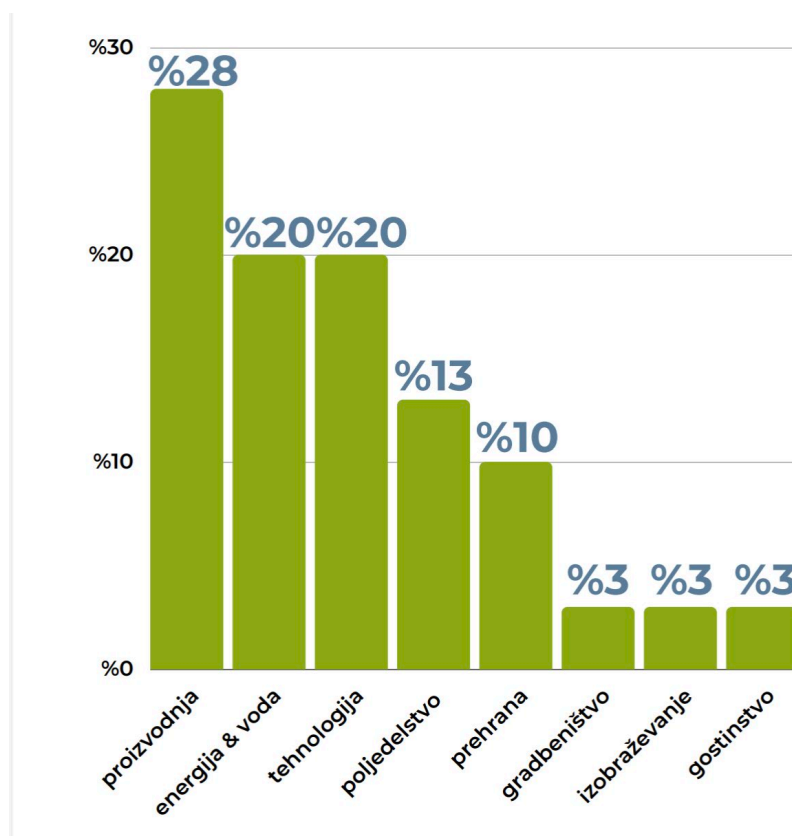
Zeleno podjetje je podjetje, ki skrbi za okolje tako, da zmanjšuje negativne vplive na okolje, kot so onesnaževanje, izčrpanost naravnih virov in podnebne spremembe. Zeleno podjetje z zmanjšanjem porabe virov lahko zmanjša stroške in izboljša svojo konkurenčnost. Prav tako lahko izboljša svoj ugled in pritegne nove stranke. Zeleno podjetje lahko postane bolj trajnostno npr. z uvedbo presoje vplivov na okolje, ki pomaga identificirati področja, kjer lahko izboljša svojo okoljsko uspešnost. Drugi način za večjo trajnostno usmeritev je uvedba energetsko učinkovitih tehnologij, uporaba obnovljivih virov energije in zmanjšanje količine odpadkov (CARE, A guide, 2023).

3.1 RAZISKAVA O ZELENEM PODJETNIŠTVU

V projektu CARE smo raziskovali zeleno podjetništvo v državah partnericah in objavili rezultate v vodniku Kako postati zeleno podjetje. Vodnik je razdeljen na naslednja področja: temelji krožnega gospodarstva, obnašanje potrošnikov v krožnem gospodarstvu, start-up podjetja v krožnem gospodarstvu in najboljše prakse (CARE, A guide, 2023).

Najpomembnejša ugotovitev je, da je zavest o pomenu trajnostnega potrošništva med mladimi v različnih sodelujočih državah še vedno majhna (npr. bolj bi se lahko zavedali pomena nakupa lokalnih in ekoloških izdelkov in nakupovali obnovljive, trajnostne in reciklirane izdelke), kar pomeni, da nas na tem področju čaka še kar nekaj dela, saj je izhodišče zelenega podjetništva, da razmišljamo na tak način na vseh področjih življenja (CARE, A guide, 2023).

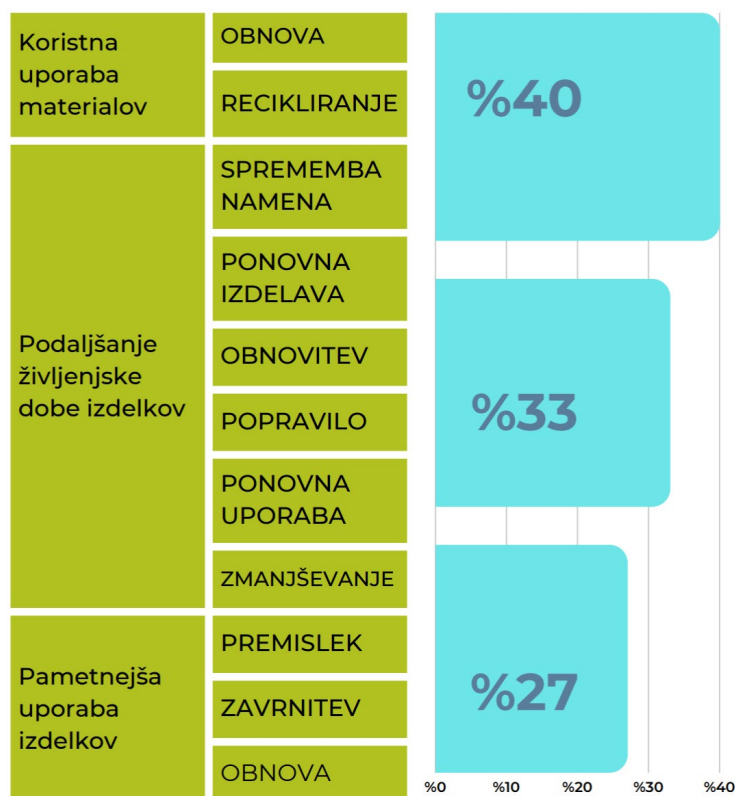
V delu o zelenem start-up podjetništvu smo raziskali zeleno podjetništvo v državah partnericah. Ugotovili smo, da se zelena podjetja pojavljajo v različnih sektorjih (Slika 1), kar kaže, da ni nobenih omejitev, da katerokoli podjetje ne bi moglo slediti trajnostnim načelom (CARE, A guide, 2023).

Slika 1: Sektorji zelenih podjetij
Vir: CARE, 2023

V raziskavi smo tudi ugotovili, da zelena podjetja uporabljajo različne krožne strategije s področja koristne uporabe materialov, podaljšanja življenjske dobe izdelkov in pametnejše uporabe izdelkov (glej Sliko 2).

Ugotovitve iz raziskave so bile tudi izhodišče za naše delo z mladimi na področju ozaveščanja pomena zelenega, trajnostnega podjetništva.

Slika 2: Uporabljene krožne strategije
Vir: CARE, 2023

4 VLOGA VIŠJE STROKOVNE ŠOLE PRI SPODBUJANJU ZELENEGA PODJETNIŠTVA MED ŠTUDENTI

Višje strokovne šole imamo pri razvijanju podjetniške miselnosti pri študentih pomembno vlogo, saj se v šoli oblikuje bodoča karierna pot mladih. Karierno načrtovanje pri mladih spodbujamo na različne načine, med drugim tudi s podjetniškim izobraževanjem.

Naša šola v sodelovanju s partnerskimi organizacijami razvija podjetniško miselnost že vrsto let, v času delovanja v projektu CARE pa smo začeli posebno pozornost namenjati zelenemu podjetništvu. Sodelovanje v projektu nas je spodbudilo, da smo v letošnjem študijskem letu začeli s šolskim projektom, v katerem posebno pozornost namenjamo ozaveščanju študentov o pomeni trajnostnega razvoja. V sklopu projekta jih spodbujamo k oblikovanju zelenih podjetniških idej.

Zeleno podjetniško miselnost razvijamo na več načinov:

- v predavanja vključujemo zelene vsebine, poudarjamo pomen trajnostnega načina življenja, oblikovanje trajnostnih poslovnih idej;
- v medpredmetnem sodelovanju predstavljamo trajnost z različnih vidikov;
- študentom pri različnih predmetih predstavljamo module, ki obravnavajo okoljske izzive, trajnostno razvojno politiko in zelene poslovne prakse, ki smo jih oblikovali v okviru projekta CARE;
- sodelujemo s podjetji, ki sledijo trajnostnim pristopom, kar omogoča študentom vpogled v realne situacije;
- spodbujamo zeleno usmerjene poslovne načrte mladih;
- organiziramo strokovne ekskurzije v podjetja, ki delujejo v zelenem sektorju, s čimer omogočimo študentom vpogled v načine spopadanja z izzivi sodobne družbe;

- spodbujamo etične razprave o vplivih poslovanja na okolje in spodbujamo razmišljanje o človekovi odgovornosti do okolja in družbe.

Prizadevanja za razvijanje podjetniške mislenosti so prikazana v nadaljevanju.

4.1 VKLJUČEVANJE ZELENIH VSEBIN V RAZVOJ PODJETNIŠKIH IDEJ

V tem študijskem letu smo začeli uvajati trajnostne vsebine pri treh predmetih: Poslovno komuniciranje (v nadaljevanju POK), Ekonomika, zakonodaja in trženje na področju medijev (v nadaljevanju EZT) ter Uvod v medije (UVM). V projektu smo določili, da pri vsakem predmetu v tem študijskem letu izvedemo dve uri, ki bosta posvečeni trajnostnemu razvoju, del teh ur je namenjen zelenemu podjetništvu. Sama se posvečam trajnostnemu razvoju v povezavi s podjetništvom in v nadaljevanju so predstavljeni primeri in metode obravnave teh vsebin.

4.1.1 TIMSKO POUČEVANJE

Študenti pri predmetu EZT razvijajo podjetniške ideje, pripravijo poslovni model in izvedejo pitch pred strokovno komisijo. Najboljše podjetniške ideje se še dodelajo in prijavijo za regijsko tekmovanje POPRI. V letošnjem letu smo se odločili, da bomo dali poseben poudarek razvijanju zelenih poslovnih idej.

S tem namenom sva s sodelavko izvedli timsko uro, v kateri sem sama predstavila pomen trajnosti, trajnostnega razvoja, cilje trajnostnega razvoja, tehnološke inovacije in druge teme, ki smo jih pripravili v projektu CARE in so na spletni strani projekta (CARE, Online training, 2023).

Namen ure je bil spodbuditi študente k razmišljanju o zelenih, trajnostno usmerjenih poslovnih idejah, cilj pa iskanje zeleno usmerjene poslovne ideje. Naloga študentov je bila, da na podlagi znanja, ki so ga pridobili na uri, začnejo razvijati zeleno poslovno idejo. Pri tem smo jih spodbujali, da razmislijo, kako lahko njihova ideja prispeva k trajnostnemu razvoju, da raziščejo, kakšne so tržne razmere in po navodilih pripravijo poslovni model, ki bo temeljil na trajnostnih načelih. Nekatero od idej, ki so jih oblikovali: izdelava rezalnika kostanja iz odpadnega lesa, opeka iz odpadnih delov stebel industrijske konoplje, potovalne torbice iz odpadnega materiala, razgradljiva embalaža iz gob.

4.1.2 MEDPREDMETNO POVEZOVANJE

Pri predmetu POK smo nadaljevali s trajnostnim izobraževanjem. Proučevali smo poslovno komunikacijo s poudarkom na trajnostnih sporočilih. Cilj je bil, da študenti spoznajo, kako lahko podjetja javno predstavijo svoja trajnostna prizadevanja, saj le-to pomembno vpliva na ugled podjetja.

V uvodu sem predstavila primere zelenega podjetništva v lokalnem okolju. Ogledali smo si spletišča teh podjetij in analizirali, kako poudarjajo svojo trajnostno usmerjenost. Sledila je debata o načinih trajnostnega komuniciranja. Preverili smo, ali imajo podjetja, ki poudarjajo trajnostno usmerjenost, večji ugled v okolju. Ugotovili smo, da je ljudem zelo pomembno, ali gre za resnično zeleno usmerjenost ali pa se želijo samo prikazati kot taka.

Nato so študenti poiskali še druge primere trajnostno usmerjenih podjetij in analizirali njihove načine poudarjanja trajnostne usmerjenosti.

V zadnjem delu so v parih oblikovali reklamno sporočilo za svojo poslovno idejo. Študenti pri EZT naredijo tudi svoje spletišče in družbena omrežja in jih na pitchu pred strokovno komisijo tudi pokažejo. Pri POKu so pripravili eno reklamno sporočilo, izbirali so lahko med vsebinami za spletišče ali družbeno omrežje:

- pisanje članka za spletišče,
- sestavljanje oglasa za Facebook stran podjetja,
- snemanje reklamnega filma za TikTok ali
- fotografijo za Instagram.

Primeri izdelkov:

Slika 3: Fotografija za Instagram
Vir: osebni arhiv

Napredna pametna embalaža za 'zeleno' jutri

V današnjem hitrem tempu življenja se vse več podjetij usmerja k trajnostnim rešitvam. Med njimi spada tudi podjetja, ki izdeluje pametno embalažo, ki podaljšuje skuhani hrani rok trajanja in obenem ohranja njeno kakovost.

Kaj točno pomeni trajnost v svetu embalaže?

Definitivno gre za bolj prijazne in inovativne načine pakiranja izdelkov. Pametna embalaža je korak naprej k zeleni prihodnosti in ni le lepa na zunaj ampak je tudi pametna znotraj.

Verjetno se sprašujete kako? S pomočjo senzorjev, ki pomagajo pri natančnejšem sledenju roka uporabe živil in s tem zmanjšujejo odpadke.

Veliko podjetij so že prevzela pobudo in uvajajo embalažo, ki spodbuja recikliranje in ponovno uporabo, kar ni samo zaželeno ampak skoraj obvezno, saj s tem vsak pripomore k zmanjšanju količine odpadkov in zmanjšuje obremenjenost našega okolja.

V čem pa se pametna embalaža razlikuje od navadne?

Pametna embalaža ni le modna muha ampak je korak k trajnostni prihodnosti, kjer se združujeta inovacija in odgovornost za bolj zelen svet. Za razliko od navadnih embalaž, pametna vključuje napredno tehnologijo in različne funkcije, ki jih navadne nimajo. Pri pametni embalaži boste v notranjosti našli senzorje za spremljanje temperature, vlažnosti in roka uporabe. Omogoča natančno sledenje in zagotavlja dolgotrajno kakovost izdelkov medtem ko navadne tega ne vsebuje in posledično se hrana hitreje pokvari. Ena najbolj pozitivnih stvari pa je, da je zasnovana iz okolju prijaznih materialov in s poudarkom na zmanjšanju odpadkov.

Če zajamemo vse skupaj in na kratko razložimo, pametna embalaža sega preko osnovne funkcije zaščite izdelka in psotavlja poudarek na inovacija, trajnosti ter izboljšani interakciji s potrošniki.

Če želite prihraniti čas na kuhanju, ohranjati hranos vežo za več časa in biti okolju prijazen je potem ta izdelek za vas.

Slika 4: Članek za spletišče
Vir: osebni arhiv

Prikazana izdelka (slika 3 in slika 4)sta osnutka, ki ju bodo v nadaljnjem procesu dopolnili in popravili ter uporabili v promocijske namene za svoje podjetje.

4.1.3 SODELOVANJE S PODJETJI V LOKALNEM OKOLJU

Sodelovanje s podjetji je za višje strokovne šole izredno pomembno in tako tudi naša šola na različne načine sodeluje s številnimi lokalnimi podjetji. Ena oblika sodelovanja so ekskurzije, ki študentom omogočajo, da znanje, pridobljeno v šoli, preverijo v praksi. V zadnjem letu več pozornosti namenjamo ekskurzijam v zeleno usmerjena podjetja.

Glavni namen ekskurzij v trajnostna podjetja je povečati zavest študentov o pomenu trajnostnega razvoja. Študentje imajo priložnost, da se seznanijo z različnimi načini, kako lahko podjetja prispevajo k trajnostnemu razvoju. Spoznajo lahko, kako podjetja npr. varčujejo z energijo in vodo, kako zmanjšujejo odpadke in kako uporabljajo trajnostne materiale, kako reciklirajo in podobno.

V fazi priprave na ekskurzijo študentom predstavimo cilj in namen obiska podjetja. Spodbujamo jih, da se tudi sami pozanimajo o podjetju, bodisi da naredijo raziskavo na spletu, v revijah ali se pozanimajo pri drugih virih in pripravijo vprašanja za gostitelje. Po ekskurziji imamo s študenti razgovor, ki je usmerjen v refleksijo, kaj so spoznali na ekskurziji, kako lahko povežejo nova spoznanja s teoretičnimi znanji iz šole, poseben poudarek pa je namenjen skrbi podjetja za trajnost.

Ekskurzije študentom pomagajo tudi pri razvoju kritičnega razmišljanja o trajnostnih vprašanjih. Študenti se naučijo presojeti učinkovitost trajnostnih praks podjetij in spoznajo izzive, s katerimi se soočajo podjetja pri prehajanju na bolj trajnostne načine poslovanja. Takšne ekskurzije lahko študentom pomagajo pridobiti praktične izkušnje z zelenim podjetništvom in razumeti, kako lahko podjetja prispevajo k trajnostnemu razvoju.

4.1.4 ETIČNE RAZPRAVE O CILJIH TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Pri predmetu POK študentom predstavim cilje trajnostnega razvoja (CTR), ki so zabeleženi v Agendi 2030 (United Nations, 2015) in se nato pogovorimo, zakaj so cilji pomembni in kako jih lahko dosežemo. V razpravi zastavim tudi etična vprašanja, ali so cilji pravični, kako jih lahko dosežemo, ali je leto 2030, ko bi jih morali doseči, realno postavljen mejnik. Študente spodbujam h kritičnemu razmišljanju in argumentiranju odgovorov.

V nadaljevanju študenti individualno razporedijo cilje po pomembnosti in napišejo refleksijo, zakaj so jih razporedili na tak način.

Naslednja naloga je namenjena razvijanju kritičnega razmišljanja. Študenti morajo na vprašanje povezano s CTR, npr. *»Ali so zelena podjetja le modni trend ali pa lahko resnično prispevajo k trajnostnemu razvoju«* pripraviti argumente za prvi oz. drugi del trditve.

Cilj naloge je poleg razvijanja kritičnega mišljenja tudi iskanje in vrednotenje informacij in razmišljanje o problemu z različnih vidikov. Tako se pri študentih razvija strpnost do drugačnih mnenj, upoštevanje nasprotnih mnenj in celostno razmišljanje o izzivih. Za nalogo porabimo skupaj šest ur, saj poteka v več fazah:

1. Študenti se razdelijo v dve skupini, v prvi študenti vsak zase pripravijo argumente, da so zelena podjetja samo modni trend, v drugi pa, da resnično prispevajo k trajnostnemu razvoju.
2. Vsak mora poiskati tri argumente.
3. Argumente zapišejo in jih izmenjajo s sošolcem, ki je sestavil nasprotne argumente.
4. Nasprotne argumente natančno preberejo in pripravijo proti argumente.
5. Odgovore vrnejo istemu sošolcu in vsak dobi svoje prvotne argumente z dopisanimi proti argumenti.
6. Pozorno prebere protiargumente in označi tiste argumente, ki bi jih lahko na osnovi protiargumentov spremenil.

7. Vsak študent javno predstavi argumente in protiargumente in izpostavi tiste, ki jih je po protiargumentih spremenil.
8. Nalogo fotografirajo in oddajo v spletno učilnico skupaj z refleksijo, v kateri odgovorijo na vprašalnja: Ali ti je bilo težko najti argumente? Ali bi ti bilo lažje, če bi moral iskati argumente za nasprtno stran? Kako si se počutil, ko si bral protiargumente? Ali si se strinjal z njimi? Kaj si z vajo pridobil?

5 ZAKLJUČEK

V zaključku lahko povzamem, da smo na naši šoli v zadnjih letih naredili pomembne korake pri spodbujanju zelenega, trajnostnega podjetništva med študenti. Skozi različne dejavnosti, kot so predavanja, delavnice, ekskurzije in razprave, študente ozaveščamo o pomenu trajnostnega razvoja in jih spodbujamo k razmišljanju o zelenih poslovnih idejah.

Ugotovitve iz raziskave, ki smo jo izvedli v okviru projekta CARE, kažejo, da je zavest o pomenu trajnostnega razvoja med mladimi premajhna. Zato je pomembno, da mladim že v času študija ponudimo priložnosti za ozaveščanje o pomenu trajnostno usmerjenega delovanja v življenju na sploh in v podjetniškem razmišljanju.

Na podlagi dosedanjih izkušenj ugotavljamo, da so dejavnosti, ki jih izvajamo na naši šoli, učinkovite pri ozaveščanju študentov o pomenu trajnostnega razvoja in spodbujanju razvoja zelenih poslovnih idej. Študenti so pogosto navdušeni nad zelenim podjetništvom in se zavedajo njegovega pomena za trajnostno prihodnost.

V prihodnje bomo nadaljevali z izvajanjem aktivnosti za spodbujanje zelenega, trajnostnega podjetništva med študenti. Pri tem bomo še posebno pozornost namenjali povečanju zavedanja o pomenu trajnostnega razvoja, spodbujanju kritičnega razmišljanja o trajnostnih vprašanjih in razvoju zelenih poslovnih idej.

Z verjetnostjo lahko trdimo, da bodo aktivnosti za spodbujanje zelenega podjetništva med študenti prispevale k oblikovanju bolj trajnostno usmerjene prihodnosti.

6 VIRI IN LITERATURA

- CARE. (2023). *Online Training*. Pridobljeno 16. 12. 2023 iz: <https://care.splet.arnes.si/webinar/>
- CARE. (2023). *A guide*. Pridobljeno 16. 12. 2023 iz: https://care.splet.arnes.si/files/2023/12/IO1_Slovenia.pdf
- CARE. (2023). *Internship*. Pridobljeno 16. 12. 2023 iz: <https://care.splet.arnes.si/internship-in-green-sompanies/>
- CARE. (2023). *Internship*. Pridobljeno 16. 12. 2023 iz: <https://care.splet.arnes.si/eco-literate-and-green-entrepreneur-skills/>
- ILO. (2023). *Green Business Guide*. (I. T. Organization, Ured.) Pridobljeno 16. 12. 2023 iz: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---ifp_seed/documents/publication/wcms_882794.pdf
- United Nations. (2015). *2030 Agenda for Sustainable Development*. Pridobljeno 16. 12. 2023 iz: <https://sdgs.un.org/2030agenda>